

Sök med hund på miljögifter – föredrag på Renare Marks årsmöte 2017

Inom flera områden är användningen av hundars goda luktsinne för att hitta och markera olika substanser en självklarhet. Inom området miljögifter är användningen i sin linda och den har ännu inte i någon större omfattning etablerats i operativ verksamhet. Användningen begränsas bland annat av att marknadens aktörer inte har tillräcklig kunskap om möjligheterna och att det saknas utbildning och certifiering av hundar inom detta område.

Våren 2016 slutfördes ett projekt, delfinansierat av ett stipendium från Kumla Miljöstiftelse. Syftet med projektet var att undersöka och sammanställa förutsättningarna för att använda hundar för att söka och påvisa några utvalda miljögifter, att utbilda två hundekipage i specialsök hos HundCampus i Hällefors, samt göra en pilotstudie på ett miljögift som återfinns på förorenade områden. Resultaten av arbetet redovisades i en rapport i september 2016.

Valet av miljögift att testa på hundarna i projektet föll på PFOS (perfluoroktansulfonat), ett av många ämnen inom gruppen PFAS (per- och polyfluorerade alkylsyror) och ett ämne som läckt ut från brandövningsplatser och förorenat dricksvattentäkter på många håll i Sverige. Men då PFOS är helt förbjudet att använda valde projektet att istället använda det närbesläktade PFOA som står på tur att förbjudas men ännu är tillåtet. Eftersom PFAS-ämnena inte är flyktiga ansåg många att hundar inte kan lukta sig till dem, men redan två dagar efter att miljögiftet presenterats för tre hundar som utbildats i specialsök under knappt ett år kunde de påvisa ämnet i en vattenlösning med koncentrationen 50 mg/kg. Denna koncentration motsvarar ett viktigt gränsvärde vid omhändertagandet av avfall med PFOS.

Projektet har också lagt fast viktiga förutsättningar för sök med hund på miljögifter och baserat på dessa identifierat ytterligare ämnen som kan vara lämpade att använda hund på. En viktig aspekt att ta hänsyn till är att hundarna inte under längre tid får utsättas för skadlig exponering av farliga ämnen. Detta kan åstadkommas med flera föreslagna åtgärder.

Projektets bedömning är att hundnosen har potential att användas som ett screeninginstrument i utredningsskedet av saneringsprojekt och vid efterkontroll av att saneringar uppfyllt ställda krav. Staten har tidigare utbildat miljöhundar och det finns hundar som med framgång använts för att påvisa PCB och metalliskt kvicksilver. Vem som ska ta den rollen nu är fortfarande öppet men ett alternativ är ett gemensamt utvecklingsprojekt där Golder Associates är en av marknadsaktörerna som redan anmält sitt intresse att bidra med erfarenhet både från användningen av miljöhundar och från sanering av förorenade områden.